

Nr 184.

Uppläst och godkänd i första kammaren den 28 augusti 1914.

» » » i andra kammaren den 29 augusti 1914.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående reglering av utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 63.)

Till Konungen.

Med anledning av de framställningar, som gjorts rörande utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Statens affärsverksamhet.

Statens domäners fond.

1:o) I den till innevarande riksdag avlåtna statsverkspropositionen, avdelning: utgifter för kapitalökning, punkten 29, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark samt till inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna för år 1915 anvisa ett anslag av 1,000,000 kronor.

Med anledning av väckta motioner anvisade 1911 års riksdag för inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ett belopp av

500,000 kronor. För samma ändamål beviljade därefter på av Kungl. Maj:t gjorda framställningar 1912 års riksdag ett anslag av 800,000 kronor för år 1913 och sistsagda års riksdag ett anslag av 1,000,000 kronor för innevarande år. Under en följd av år hava dessutom för skogsinköp disponerats köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar.

I nu förevarande framställning äskas anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för år 1915 till samma belopp som det för innevarande år beviljade, varjämte föreslås, att de medel, som sålunda anvisas, må, i likhet med vad som gäller beträffande ovan omförmälda köpeskillingar, få användas icke blott till inköp av skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark utan jämväl för inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna.

Då ifrågavarande framställning om anvisande av särskilda medel för skogförvärv betecknar ett fortgående på den av riksdagen beträffande statens skogspolitik redan inslagna väg samt riksdagen icke haft något att erinra mot storleken av det för ändamålet ifrågasatta beloppet, har riksdagen, som i likhet med departementschefen ansett någon åtskillnad i fråga om användningssättet för ovanberörda köpeskillingar och de särskilt anvisade medlen icke böra göras, för inköp av skogsbärande eller till skogsbörd tjänlig mark samt till inlösen av ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarna för år 1915 anvisat ett anslag av 1,000,000 kronor.

Beträffande sättet för ifrågavarande medels anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

2:o) I punkten 30 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att för inköp och istandsättande av lägenheten Hedeberga inom Gällivare municipalsamhälle till jägmästarbostad m. m. för år 1915 anvisa ett anslag av 25,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis av tillgängliga medel under innevarande år utanordna beloppet.

Förevarande framställning avser inköp och istandsättande till jägmästarbostad av en Baltiska trävaruaktiebolaget tillhörig fastighet i Gällivare, vilken hembjudits kronan till ett pris av 16,500 kronor, vartill, enligt uppgjorda kostnadsberäkningar, skulle komma ytterligare ett belopp av 8,400 kronor för bekostande av nödiga reparationer och ombyggnadsarbeten. Kostnaden för nu ifrågavarande jägmästarbostad skulle sålunda belöpa sig till samma belopp, omkring 25,000 kronor, som beräknats åtgå till revirförvaltarbostäder i vart och ett av Arjeplogs, norra Lycksele och södra Lycksele revir, vartill riksdagen anvisat medel

å extra stat för innevarande år. · Uti det nu ifrågasatta köpet ingår emellertid, enligt uppgift, även ett stort tomtområde, varav kronan för närvarande förhyr en del till vedupplag. Visserligen är manbyggnaden å lägenheten något för stor såsom bostad och expeditiionslokal åt *en* jägmästare, men någon svårighet anses icke möta mot att uthyra eller på annat sätt draga nytta av de rum, som, därest lägenheten upplåtes till bostad åt endast en jägmästare, icke behöva tagas i anspråk av denne.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot det ifrågasatta inköpet eller mot det därför och för lägenhetens iståndsättande beräknade belopp eller i övrigt, har för inköp och iståndsättande av lägenheten Hedeberga inom Gällivare municipalsamhälle till jägmästarbostad m. m. för år 1915 anvisat ett anslag av 25,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis av tillgängliga medel under innevarande år utanordna beloppet.

3:o) I punkt 31 av ovannämnda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för inköp av ett tomtområde vid Hoting för uppförande av bostad åt jägmästaren i Tåsjö revir för år 1915 anvisa ett anslag av 2,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis av tillgängliga medel under innevarande år utanordna beloppet.

I likhet med myndigheterna kan riksdagen icke finna det annat än önskvärt och för revirets förvaltning fördelaktigt att ifrågavarande jägmästare beredes bostad å en mera centralt belägen plats inom reviret än den, där han nu är bosatt. Den till bostad nu ifrågasatta platsen, vilken efter inlandsbanans framdragande torde komma att bliva en viktig centralpunkt, har även synts riksdagen för ändamålet lämplig. På grund härav har riksdagen, ehuru riksdagen funnit det av bolaget begärda priset för tomtplatsen väl högt, för inköp av ifrågavarande tomtområde vid Hoting för uppförande av bostad åt jägmästaren i Tåsjö revir för år 1915 anvisat ett anslag av 2,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis av tillgängliga medel under innevarande år utanordna beloppet.

Statens utlåningsfonder.

Odlingslånefonden.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare under punkt 35 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att *dels* med-

giva, att under år 1915 ett belopp av 1,000,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från odlingslånefonden; *dels ock* till kapitalökning för odlingslånefonden för år 1915 anvisa ett anslag av 450,000 kronor.

Det allt sedan odlingslånefondens bildande år 1883 lämnade medgivande, att ett belopp av 1,000,000 kronor årligen finge såsom lån disponeras från fonden, synes riksdagen böra lämnas även för nästkommande år. Vid sådant förhållande och då riksdagen icke haft något att erinra mot den av Eders Kungl. Maj:t äskade kapitalökningen, har riksdagen

dels medgivit, att under år 1915 ett belopp av 1,000,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från odlingslånefonden;

dels ock till kapitalökning för odlingslånefonden för år 1915 anvisat ett anslag av 450,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av medlen i fråga anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Egnahemslånefonden.

5:o) I punkt 36 av förevarande avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att för år 1915 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras såsom lån från egnahemslånefonden; *dels ock* till kapitalökning för egnahemslånefonden för år 1915 anvisa ett anslag av 5,200,000 kronor.

Beträffande den vid 1904 års riksdag bildade egnahemslånefonden har från och med år 1908 sådan anordning träffats, att fonden — till vilken från början ett bestämt belopp för viss tidsperiod beviljades — i stället avvägs i syfte att kunna tillgodose ett visst årligt lånebehov, som till och med år 1912 utgjorde fem millioner kronor, men från och med år 1913 varit bestämt till sju och en halv millioner kronor. Utlåning intill sistnämnda belopp synes riksdagen böra medgivas jämväl för nästkommande år. Vid sådant förhållande och då riksdagen icke funnit anledning till erinran emot den äskade kapitalökningen, vilken till följd av inflytande amorteringar och innestående behållningar kunnat begränsas till 5,200,000 kronor, har riksdagen

dels medgivit, att för år 1915 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Kungl. Maj:t enligt gällande bestämmelser disponeras såsom lån från egnahemslånefonden;

dels ock till kapitalökning för egnahemslånefonden för år 1915 anvisat ett anslag av 5,200,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Fonden för fiskerinäringens befrämjande.

6:o) I punkt 37 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att under år 1915 ett belopp av 750,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande; *dels ock* till kapitalökning för samma fond under år 1915 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

Till den år 1891 inrättade fonden för fiskerinäringens befrämjande hava från och med år 1907 erforderliga medel anvisats av lånemedel och avpassats så, att ett årligt lånebehov av 750,000 kronor skulle kunna tillgodoses. Jämväl för år 1915 begäres nu medgivande till utlåning intill sistnämnda belopp, varav 550,000 kronor skulle, i likhet med vad föregående åren skett, ställas till förfogande av Göteborgs och Bohus län och återstående 200,000 kronor utlånas inom övriga län. Enär i amorteringar under år 1915 beräknas inflyta omkring 650,000 kronor, skulle till kapitalökning för sagda år erfordras endast 100,000 kronor.

Då den lånerörelse, som bedrives ur ifrågavarande fond, allt framgent torde vara för fiskets utveckling behövlig, har riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning,

dels medgivit, att under år 1915 ett belopp av 750,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från fonden för fiskerinäringens befrämjande;

dels ock till kapitalökning för samma fond under år 1915 anvisat ett anslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för ifrågavarande medels anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Norrländska nyodlingsfonden.

7:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t under punkt 38 i förenämnda avdelning i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att medgiva, att

från och med år 1915 tillsvidare ett belopp av 300,000 kronor må enligt gällande bestämmelser årligen disponeras såsom lån från norrländska nyodlingsfonden.

Från och med år 1909 har ifrågavarande fond avsetts skola tillgodose ett årligt lånebehov av 300,000 kronor. Enahanda medgivande äskas nu jämväl för nästkommande år och tills vidare framgent. Enär fonden vid 1913 års slut hade en odisponerad behållning av 155,000 kronor samt under år 1915 beräknas inflyta kapitalinbetalningar till belopp av 165,000 kronor, skulle någon kapitalökning för denna fond för år 1915 icke vara erforderlig.

Då ifrågavarande fond torde vara av stor betydelse för nyodlingens befrämjande i Norrland och Dalarne samt allt framgent erforderlig till oförminskat belopp, har riksdagen medgivit, att från och med år 1915 tillsvidare ett belopp av 300,000 kronor må enligt gällande bestämmelser årligen disponeras såsom lån från norrländska nyodlingsfonden.

Jordförmedlingsfonden.

8:o) I punkt 39 av nämnda avdelning i statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till kapitalökning för jordförmedlingsfonden för år 1915 anvisa ett anslag av 200,000 kronor.

Under erinran att 1912 års riksdag medgivit, att Kungl. Maj:t finge från och med år 1913 tills vidare, intill dess annorlunda kunde vara bestämt, disponera jordförmedlingsfondens samtliga kapitaltillgångar till förlagslån åt hushållningssällskap samt under viss förutsättning åt aktiebolag och föreningar, vilka hade till uppgift att befrämja förvärvandet av egna hem, har riksdagen, som icke haft något att erinra mot beloppet av den för år 1915 äskade kapitalökningen, till kapitalökning för jordförmedlingsfonden för år 1915 anvisat ett anslag av 200,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av medlen i fråga anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Täckdikningslånefonden.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 40 av ifrågavarande avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning

till täckdikningslånefonden för år 1915 anvisa ett anslag av 200,000 kronor.

Med anledning av framställning av Kungl. Maj:t beslöt nästlidna års riksdag, att en särskild fond benämnd täckdikningslånefonden skulle inrättas, från vilken fond statslån finge i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 200,000 kronor årligen tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna täckdikningslån till mindre jordbrukare. Under erinran att såsom kapitalökning till ifrågavarande fond för innevarande år anvisats ett belopp av 200,000 kronor, och då enahanda belopp torde erfordras såsom kapitalökning för nästkommande år, har riksdagen såsom kapitalökning till täckdikningslånefonden för år 1915 anvisat ett anslag av 200,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Lånefonden för inköp av ädla avelsston.

10:o) Under punkt 41 av nu ifrågavarande avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av ädla avelsston för år 1915 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

Nästlidet års riksdag beslöt, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, att en särskild fond skulle inrättas, benämnd lånefonden för inköp av ädla avelsston, från vilken fond statslån finge i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 100,000 kronor årligen tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att till jordbrukare inom sällskapets område utlämna hästavelslån för inköp av dylika avelsston och inom vars område ädel hästavel bedreves samt goda förutsättningar för densamma funnes. Såsom kapitalökning till denna fond för år 1914 anvisade riksdagen 100,000 kronor, vilket belopp nu äskas jämväl för nästkommande år.

Då ifrågavarande fond behöver den begärda kapitalökningen för att kunna tillgodose den av riksdagen medgivna högsta utlåningen, har riksdagen såsom kapitalökning för lånefonden för inköp av ädla avelsston för år 1915 anvisat ett anslag av 100,000 kronor att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Allmän nyodlingsfond.

11:o) I särskilda inom riksdagen väckta likalydande motioner har hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta,

att en särskild fond å 300,000 kronor skall inrättas för befrämjande av uppodling av jord i andra delar av landet än Norrland och Dalarna, för vilken fond i mån av tillgång lån må tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling av till åker lämplig mark;

att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån må ingå till fonden för att tillsammans med fondens övriga tillgångar användas för det med fonden avsedda ändamålet;

att fonden skall förvaltas av statskontoret;

att under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksdepartementet för år 1915 anvisa ett anslag av 100,000 kronor, att under benämning »allmänna nyodlingsfonden», utgå av lånemedel;

samt att i fråga om erhållande och tillgodonjutande av lån ur fonden skola gälla de allmänna villkor och bestämmelser, som äro fastställda för norrländska nyodlingsfonden.

Till stöd för framställningen har anförts följande:

»I en samtidigt härmed avgiven motion hava undertecknade framhållit den stora betydelsen av åtgärder till det svenska jordbrukets extensiva utveckling. Vi hava hänvisat till, att under senare år den odlade jordens tillväxt vore ytterst obetydlig och att, enligt prof. Sundbärgs uttalande i »emigrationsutredningen», jordbrukets produkter från att under 1870-talet hava fullt motsvarat landets behov, numera ge en brist i förhållande till detta behov av i medeltal omkring 50 millioner kronor årligen. I följd härav och då i Norrland finnas ofantliga odlingsmarker, som ej ännu lagts under plog, hava vi i nämnda motion väckt förslag om vissa ytterligare åtgärder till främjande av kolonisationen och uppodlingen i Norrland.

Men även i andra delar av vårt land finnas betydande arealer, som icke ännu blivit uppodlade. Med hänsyn härtill gäller det att tillse, huruvida icke ytterligare åtgärder från det allmännas sida kunna vidtagas för att stödja odlingsföretag, särskilt mindre sådana, i de mellersta och södra delarna av landet.

I förevarande hänseende tillåta vi oss till en början erinra om följande åtgärder från statsmakternas sida, förutom bildande av odlingslänefonder, till underlättande av avdikningar och frostminskningsföretag. Från 1883 utgick statsmedel till »understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet av sådana myrtdikningar och vattenavtappningar, vilkas ändamål vore att minska frostilländigheten för närliggande bygd». Härefter anvisade riksdagen från och med år 1906 för nu berörda ändamål två särskilda anslag, det ena under benämning »norrländska avdikningsanslaget» och det andra under namn av »allmänna frostminskningsanslaget». Det förra av dessa anslag avsåg understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrtdikningar och vattenavtappningar inom de 4 nordligaste länen, vare sig ändamålet med företaget är uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostilländighet. Det senare anslaget avsåg däremot understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av sådana myrtdikningar och vattenavtappningar inom övriga delar av riket, vilkas ändamål är att minska frostilländigheten.

I en inom andra kammaren vid 1911 års riksdag väckt motion (nr 22) hemställdes, att riksdagen måtte för år 1912 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag av 300,000 kronor under benämning »allmänna avdikningsanslaget» till understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet av myrtdikningar och vattenavtappningar inom övriga delar av riket med undantag av de fyra norrländska länen, vare sig ändamålet med företaget vore uppodling av till åker eller äng lämplig jord eller minskning av frostilländighet för närliggande bygd; och borde för bidrags erhållande samma villkor uppställas som då gällde för norrländska avdikningsanslaget. Motionen avstyrktes av vederbörande utskott, men bifölls, i enlighet med avgiven reservation, av andra kammaren, medan första kammaren följde utskottets förslag. Vid gemensam votering blev emellertid det föreslagna anslaget för år 1912 av riksdagen anvisat. Efter förslag av Kungl. Maj:t till 1912 års riksdag ersattes förut omförmälda »allmänna frostminskningsanslaget» med »allmänna avdikningsanslaget». Efter successiva höjningar hava för år 1915 anvisats under »norrländska avdikningsanslaget» ett belopp av 1,900,000 kronor och under »allmänna avdikningsanslaget» ett belopp av 450,000 kronor.

Vidare må erinras, att efter Kungl. Maj:ts förslag till 1906 års riksdag en särskild fond, under benämning »norrländska nyodlingsfonden», inrättats för befrämjande av uppodling av jord i Norrland och Dalarna, från vilken fond i mån av tillgång lån må tilldelas lands-

ring eller hushållningssällskap, som förklarat sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling av till åker lämplig mark. Fondens storlek bestämdes till 300,000 kronor, och fastställde riksdagen följande allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden:

»1:o) Hushållningssällskap eller landsting, som önskar från ifrågasvarande fond erhålla lån för att därav utlämna låneunderstöd för ovan nämnda ändamål, må därom före den 1 januari det år, då lånet är avsett att erhållas, till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning, innehållande jämväl uppgift å de odlingsföretag, för vilka låneunderstöd blivit hos hushållningssällskapet eller landstinget sökta, samt belopp och lånetid för varje särskilt låneunderstöd.

2:o) Lantbruksstyrelsen må efter prövning av sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap eller landsting lån från fonden; åliggande det lantbruksstyrelsen att om beviljade lån meddela uppgift till statskontoret.

3:o) Från fonden beviljat lån skall återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp varje år jämte upplupen ränta. Finnes lånebelopp vara av hushållningssällskap eller landsting disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall detsamma, på yrkande av lantbruksstyrelsen, av hushållningssällskapet eller landstinget omedelbart återbetalas.

4:o) För hushållningssällskap eller landsting beviljat lån från fonden åtnjutes räntefrihet första året, under vilket lånet innehaves, men därefter erlägges 3 procent årlig ränta å oguldet kapitalbelopp, dock med skyldighet för hushållningssällskap eller landsting att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskriven tid inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfallodagen, till dess inbetalning sker. De, som av hushållningssällskap eller landsting erhållit låneunderstöd, skola åtnjuta enahanda räntefrihet, som nyss är stadgad, och må av dem icke fordras högre ränta än i detta moment bestämts.

5:o) Låneunderstöd, som av hushållningssällskap eller landsting meddelas, må utgöra högst 500 kronor och under inga förhållanden uppgå till mer än hälften av den uppskattade odlingskostnaden.

6:o) Vid beräkningen av denna kostnad upptagas såväl själva odlingsarbetet som den erforderliga dikningen, för så vitt ej statsbidrag erhållits till densamma.

7:o) Plan och kostnadsförslag för nyodlingen skola vara uppgjorda av lantbruksingenjör, länsagronom eller annan person, som hushållningssällskap eller landsting därtill prövar kompetent, och skall denne även

avgiva yttrande om markens lämplighet till åker med avseende på såväl dess beskaffenhet som läge.

8:o) Hushållningssällskap eller landsting äger bestämma de närmare villkoren för åtnjutande av dylikt låneunderstöd liksom ock tillse, att det med beviljat låneunderstöd avsedda ändamål vinnes.

9:o) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap eller landsting utbetala beviljat lån mot hushållningssällskapets eller landstingets förskrivning därå.

10:o) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma huruvida oguldet lånebelopp jämte ränta skall före den fastställda amorteringstidens slut återbetalas.»

Liksom riksdagen år 1911 tog initiativ till bildande, efter mönstret av norrländska avdikningsanslaget, av ett för andra delar av riket tillgängligt allmänt avdikningsanslag, synes oss nu nödigt, att riksdagen skapar en allmän nyodlingsfond för de delar av riket, som ej kunna komma i åtnjutande av lån från norrländska nyodlingsfonden. Just en fond av den art och med det användningssätt som norrländska nyodlingsfonden skulle förvisso bliva av en avsevärd betydelse för odlingsarbetets främjande.

Obestridligt finnes även å mindre jordbruk i mellersta och södra Sverige odlingsmark, som jordinnehavaren av brist på medel icke kan bringa under plog. Särskilt i vissa trakter av berörda landsdelar behöves för sådant ändamål stöd i form av lån.

Avdikningsanslagen äro, såsom benämningen anger, avsedda för avdikningar, men ej för själva odlingen, och krävas, innan bidrag från dem kunna erhållas, förarbeten och utredningar, som icke kunna verkställas av vem som helst. De medel, som finnas tillgängliga för premiering av småbruk och av odlingsföretag, äro icke heller tillräckliga.

Vi erinra härförutom, *dels* att de motioner i nu förevarande syfte, som väckts vid riksdagarna 1909 och 1911 (nr 54 i 1:a kammaren 1909 och nr 56 i samma kammare 1911), men ej lyckats tillvinna sig riksdagens bifall, *dels ock* om förslag i ärendet väckta inom olika landsting och föreningar av jordbrukare. Storleken av den fond, som vi anse böra inrättas för att främja uppodling av jord i de delar av landet, som ej erhålla lån från norrländska nyodlingsfonden, torde böra sättas till 300,000 kronor. Härav torde dock för år 1915 icke erfordras större anslag än 100,000 kronor. Anslaget torde böra anvisas under utgifter för kapitalökning och utgå av lånemedel. Fonden synes böra, liksom

den norrländska nyodlingsfonden, förvaltas av statskontoret. Villkoren för lån ur denna fond torde böra vara desamma, som gälla för norrländska nyodlingsfonden.»

Att kraftiga åtgärder av staten redan vidtagits för odlingens främjande torde icke kunna förnekas. I sådant hänseende må först erinras om den redan år 1883 bildade odlingslånefonden, från vilken årligen, enligt riksdagens medgivande, ett belopp av 1,000,000 kronor må i form av lån disponeras till understöd åt odlingsföretag. Jämsides härmed hava sedan lång tid statsanslag anvisats till understödjande av myrutedikningar och vattenavtappningar. Ifrågavarande anslag utgöras numera av norrländska avdikningsanslaget, avsett för Norrland och Dalarna, samt allmänna avdikuingsanslaget, avsett för övriga delar av riket, båda anslagen för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalnings-skyldighet av myrutedikningar och vattenavtappningar, vare sig ändamålet med företaget är uppodling av till åker och äng lämplig jord eller minskning av frostländighet för närliggande bygd. Norrländska avdikningsanslaget har för år 1915 bestämts till 1,900,000 kronor och allmänna avdikningsanslaget har för samma år upptagits till 450,000 kronor.

Statsbidrag från avdikningsanslagen kan emellertid erhållas endast till själva vattenavledningen och avdikningen, men däremot icke till odlingen. Odlingslånefonden är visserligen avsedd till understödjande av odlingsföretag, men lån från densamma erhålles i allt fall icke till större belopp än som motsvarar beräknade kostnaden för vattenavledningen och avdikningen efter frändrag av det bidrag, som möjligen kan hava erhållits från avdikningsanslag. Dessutom är odlingslånefonden företrädesvis avsedd för mera omfattande odlingsföretag och för åtnjutande av lån från densamma, liksom ock av bidrag från avdikningsanslagen, erfordras merendels vidlyftiga förarbeten och utredningar, vilka icke så lätt kunna åstadkommas.

Dessa förhållanden föranledde inrättandet år 1906 av norrländska nyodlingsfonden för främjande medelst lån på förmånliga villkor av nyodling i Norrland och Dalarna. Genom tillkomsten av denna fond har möjlighet beretts jämväl för mindre jordbrukare inom berörda delar av riket att under enklare former erhålla bidrag av staten för utförande av sådana mindre odlingsföretag, som i allmänhet förekomma vid smärre jordbruk.

Några hjälpkällor för mellersta och södra Sverige, motsvarande den norrländska nyodlingsfonden, förefinnas icke. Visserligen har

riksdagen sedan en längre tid tillbaka till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket årligen anvisat medel på extra stat och i sådant hänseende för år 1915 anvisat ett belopp av 270,000 kronor, men större delen av detta anslag disponeras till åtgärder för främjande av det redan befintliga jordbruket och endast 50,000 kronor därav är avsett till understöd åt odlingsföretag. Då användandet av detta jämförelsevis ringa odlingsanslag dessutom är begränsat till de allra minsta jordbruken eller till brukare om högst 6 hektar jord, kan detsamma givetvis icke tillmätas någon större betydelse.

Likväl finnes, såsom motionärerna och påvisat, jämväl i mellersta och södra Sverige icke obetydligt med odlingsbar jord, vilken ännu icke blivit upptagen och vilken jordinnehavaren av brist på medel icke kan bringa under plog. Den inom dessa delar av landet förekommande oupptagna odlingsmarken torde ock företrädesvis vara att söka vid de mindre jordbruken. Denna omständighet synes riksdagen utgöra ett kraftigt skäl för att berörda landsdelar, inom vilka som bekant det övervägande flertalet av vårt lands småbrukare och egnahemsinnehavare äro att finna, må beredas samma möjligheter till statsunderstöd åt mindre och medelstora odlingsföretag, som förefinnas beträffande Norrland och Dalarna. Det torde nämligen böra betonas, att just dessa mindre och medelstora odlingsföretag i södra och mellersta Sverige — för vilka odlingslånefonden, enligt vad nyss sagts, icke kan anlitas — för närvarande sakna varje möjlighet att komma i åtnjutande av statsunderstöd, ehuru desamma uppenbarligen, i högre grad än de större företagen, äro i behov därutav. Även ur ren nationalekonomisk synpunkt synes det riksdagen oriktigt, att möjligheterna till nyodling i mellersta och södra Sverige — där dock jordbruket, tack vare kommunikationer och avsättningsmöjligheter, har de största förutsättningarna — skola, såsom för närvarande faktiskt är fallet, vara mindre än inom rikets nordligare provinser.

Riksdagen finner sig därför böra bifalla motionärernas framställning om vidtagandet av åtgärder från statens sida för beredande av understöd åt mindre och medelstora odlingsföretag jämväl inom andra delar av riket än Norrland och Dalarna. I likhet med motionärerna anser riksdagen också, att samma former, som anlitats för åvägabringande av dylikt understöd beträffande Norrland och Dalarna, även böra här tillämpas och att alltså en särskild fond bör för ändamålet bildas, från vilken understöd kan beredas medelst lån på förmånliga villkor. Storleken av det belopp, som årligen må böra medgivas till utlåning, synes lämpligen kunna bestämmas till 300,000 kronor — samma belopp,

som fastställts beträffande norrländska nyodlingsfonden —; dock att för det första året icke torde behöva för ändamålet anvisas mer än 100,000 kronor. Enär i sammanhang med budgetreformen år 1911 bestämts, att avkastningen av statens utlåningsfonder för framtiden skulle uppföras såsom tillgång å riksstaten samt enahanda tillvägagångssätt synes böra tillämpas jämväl beträffande den nu ifrågasatta fonden, torde motionärernas förslag, att räntorna å de från fonden utlämnade lån skulle ingå till fonden för att, jämte dennas övriga tillgångar, användas för det med fonden avsedda ändamål, icke lämpligen låta sig genomföra. Emellertid anser riksdagen någon ökning i anledning härav av ovan nämnda belopp icke vara erforderlig.

I likhet med motionärerna anser riksdagen lämpligt, att de för åtnjutande av lån ur norrländska nyodlingsfonden stadgade villkor och bestämmelser — för vilka motionärerna närmare redogjort — fastställas att gälla även beträffande den nya fonden.

På grund av vad sålunda anförts har riksdagen beslutat,

dels att en särskild fond å 300,000 kronor skall inrättas för befrämjande av uppodling av jord i andra delar av landet än Norrland och Dalarna, för vilken fond i mån av tillgång lån må tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling av till åker lämplig mark;

dels att fonden skall förvaltas av statskontoret;

dels att under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksdepartementet för år 1915 anvisa ett anslag av 100,000 kronor under benämning »allmänna nyodlingsfonden»;

dels ock att i fråga om erhållande och tillgodonjutande av lån ur fonden skola gälla de allmänna villkor och bestämmelser, som äro fastställda för norrländska nyodlingsfonden, med den skillnad likväl, att beloppet av den ränta, som skall erläggas å erhållet odlingslån, bestämmes till fyra procent.

Beträffande sättet för anskaffande av medlen i fråga anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Stockholm den 29 augusti 1914.

Med undersåtlig vördnad.